

νὰ τοὺς ἀποθανατίζωσι μὲ εὐγνωμοσύνης τεκμήρια. Τοιοῦτοι γὰρ εἰσιν οἱ καρποὶ τῶν πόνων, καὶ τοιουτοτρόπως, ἀνταμοίβονται οἱ ὑπὲρ τοῦ καινοῦ καλοῦ κοπιᾷζοντες.

ΠΕΡΙ ΕΝΣΤΙΓΜΑΤΩΝ.

Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῷα τῶν ὑψηλοτέρων κλάσεων ἐνεργοῦσι πολλάς πράξεις κατὰ θέλησιν καὶ διὰ τῶν ἰδεῶν τὰς ὁποίας λαμβάνουσιν ἐκ τῆς πείρας, τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς μιμήσεως· παραδ. χάρ. Ὅταν διψῶσιν, υπάγουσιν εἰς πηγὴν ὕδατος, ὅπου ἔπιαν ἄλλοτε καὶ ἔσβεσαν τὴν δίψαν των, καὶ υπάγουσι μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ παύσωσιν ὁμοίως αὐτήν. Τὰ δὲ μικρότερα ἀκολουθοῦσι τοὺς γονεῖς των εἰς τὴν πηγὴν κατὰ μίμησιν. Αἱ τοιαῦται πράξεις εἶναι καὶ λέγονται Ἐκούσιοι, καὶ Ἐλεύθεροι ἔτι, εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν δύναται, ὑποπτευόμενος ἐναντίον τι ἀπὸ ταύτας, νὰ τὰς ἀναβάλλῃ, καὶ μετὰ λογισμοῦ νὰ ἐκλέγῃ καὶ ἐκτελῇ ἔπειτα τὸ καλλίτερον.

Ἀλλὰ τὰ ζῷα καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πράττουσι πληθος μέγα πράξεων, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ὀδηγοῦνται ἀπὸ ἰδέας, προαποκτημένας ἐξ ἀνατροφῆς καὶ πείρας, οὔτε ὀδηγοῦνται ἀπὸ μίμησιν, ἀλλ' ἀπλῶς κινούμενα κατ' ἀνάγκην φυσικὴν αὐτομάτως. Αἱ πράξεις αὗται οὔσαι Ἐκούσιοι, αὐτοματικάι, καὶ κατ' ἀνάγκην, πηγάζουσιν ἀπὸ τὸν διοργανισμὸν τῶν ζώων, ἥτοι τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάπτυξιν καὶ κατασκευὴν τῶν ὀργάνων των, καὶ ἀπὸ τῆς περιστάσεως εἰς τὰς ὁποίας ἐτέθησαν, δηλονότι πηγάζουσιν ἀπὸ τὴν φύσιν αὐτήν· διὸ καὶ ὀνομάζονται αὗται φυσικάι. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον φυσικάι καὶ αἱ ἐκούσιοι πράξεις, διὰ τοῦτο διαστέλλουσιν αὐτάς οἱ νεώτεροι φυσιογράφοι μὲ τὸ ὄνομα ἐνστιγματικὰς, καλοῦντες ἐνστιγμα (instinct) τὰς κεκρυμμένας αἰτίας τῶν τοιούτων πράξεων, ὡς ἐνστιγμένας καὶ ἐγκεχαραγμένας βαθέως εἰς τὸν διοργανισμὸν ἐκάστου ζώου.

Ἡ παρατήρησις τῶν ἐνστιγματικῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου, καὶ μάλιστα τῶν ζώων, εἶναι καὶ διδακτικωτάτη καὶ ἡδονοτάτη. Ὁ φιλόσοφος, ὁ νομοθέτης καὶ ὁστις δῆποτε ἠθέλησε νὰ διευθύνῃ πράξεις ἀνθρώπων, ν' ἀναδρέψῃ αὐτοὺς ἢ ζῶα, παραμελήσας τὰ ἐνστίγματα, ἔπεσεν εἰς σφάλματα μεγάλα. Ἐπειδὴ τὰ ἐνστίγματα εἶναι οἱ μυστικοὶ νόμοι, διὰ τῶν ὁποίων πρόνοια καὶ χεὶρ ἀόρατος διατηρεῖ τὰ ἄπειρα εἶδη καὶ ἄτομα τῶν ζώων, ὅπως διὰ τῶν ἁπλῶν φυσικῶν νόμων συντηρεῖ τὸ σύμπαν τῶν κόσμων, διὰ νὰ δώσωμεν ἰδέαν σαφεστέραν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τῶν ἐνστιγματικῶν πράξεων θέλομεν θέσει ὑπ' ὄψιν των δείγματά τινα τῶν ἀξιολόγων καὶ θαυμασίων τούτων φαινομένων τῆς φύσεως.

Ἐκ τοῦ σκοποῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μεταχειρίζεται τὰ ἐνστίγματα ἡ φύσις, δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο, τὰ πρὸς διατήρησιν τοῦ ἀτόμου καὶ τὰ πρὸς διάδοσιν τοῦ εἶδους· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ γενικοὶ οὗτοι σκοποὶ ἔχουσιν ὑποτεταγμένους ἄλλους μερικοὺς, θέλομεν τὰ ἐκθέσει κατὰ μέρος, ὡς παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν μνήμην μας.

Ἐκλογὴ τόπου καὶ θέσεων. Ἡ νῆσσα καὶ ἡ χελώνη ἐξελθοῦσαι μόλις εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἔγουςαι ἔτι ὥσιν θρύμματα ἐπὶ τῶν ὕδατων, ῥίπτονται εἰς τὸ ὕδωρ, ἅμα ἰδῶσιν αὐτὸ, καὶ πάραυτα κολυμβῶσι, πρὶν ἰδῶσιν ἄλλα κολυμβῶντα, ἢ λάβωσι προηγουμένως σκοπὸν καὶ ἰδέαν κολυμβήματος. Μόνον τὸ ὀργανικὸν των ἐνστιγμα διεγειρόμενον ἀπὸ τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀφὴν τοῦ ὕδατος, ἐνεργεῖ ὅλον τοῦτο τὸ φαινόμενον.

Ἡ μὲν ἀγρία αἶξ, κέρη ταχύπους τῶν βράχων, προτιμᾷ νὰ διαιτᾷται ἐπὶ τῶν ὄρεων ἀνεξάρτητος. Ὁ δὲ βαρὺς βούβαλος προτιμᾷ τοὺς καθύγρους τόπους. Ὁ ἵππο-πόταμος, τὰς ὀχθὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας, καὶ ὁ χοῖρος εἰς τοὺς βορβόρους καὶ ἀκαθαρσίας κυλίσται.

Τὰ πλανητικὰ πτηνὰ καὶ ὀφάρια κατ' ὠρισμένους τοῦ ἔτους καιροὺς μεταβαίνουν ἀγεληδὲν νὰ ζητήσωσι τὴν τροφὴν των εἰς ἄλλα κλίματα.

Ὅμοια φαινόμενα παρατηροῦνται καὶ εἰς τὰ φυτὰ, τῶν ὁποίων ἕκαστον ἀνήκει εἰς κλίμα ἰδιαίτερον θερμοκρασίας ὁρισμένης. Ὁ κισσὸς ἀναρρήχεται ἐπὶ τῶν βράχων καὶ ἐπὶ τῶν μεγάλων δένδρων. Ὁ ἱξὸς φύεται ἐπ' ἄλλων δένδρων, μὴ θέλων νὰ τρέφεται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν γῆν. Ἐὰν κόκκος σίτου ἢ ἄλλου φυτοῦ τεθῇ ὑπὸ τὴν γῆν ἀντεστραμμένος οὕτως, ὥστε νὰ γεννηθῇ ἀνωθεν ἡ ῥίζα καὶ κάτωθεν ἡ καλὰμῆ του, πάραυτα ἡ μὲν καλὰμῆ ἀνυψοῦται εἰς τὸν ἀέρα καθεύτως, ἡ δὲ ῥίζα στρεφόμενη πρὸς τὰ κάτω, βυθίζεται εἰς τὴν γῆν. Ἡ πράσινος καὶ λεῖα ἐπιφάνεια τῶν φύλλων, ἥτις ἐκπνέει τὴν ἡμέραν ἀέρα ζεῖδωρον, ἀγαπᾷ νὰ βλέπῃ πρὸς τὸν οὐρανόν, ἡ δὲ λευκὴ καὶ χνοώδης, ἥτις ἀπορροᾷ τὴν ὑγρατίαν, βλέπει πρὸς τὴν γῆν. Ἐὰν κάμψαντες κλάδον, ἀναστρέψωμεν τὴν θέσιν των καὶ φέρωμεν τὴν κάτω ἐπιφάνειαν ἀνω, θέλωμεν ἰδεῖν τὸ φύλλον νὰ καμπθῇ αὐτομάτως καὶ ν' ἀναλάβῃ μεθ' ἡμέρας τὴν προτέραν φυσικὴν θέσιν του.

Εὐρεσις τῆς τροφῆς. Τὰ νεογνὰ τῶν μαστοφόρων ζώων, καὶ τὰ τυφλὰ γεννώμενα σκυλάκια, αἰσθάνομενα διὰ τῆς ὀσφρήσεως τοῦ γάλακτος τὴν ὁσμὴν, στρέφονται καὶ διευθύνονται πρὸς τοὺς μαστοὺς τῆς μητρὸς, τοὺς ὁποίους λαμβάνοντα εὐθὺς θηλάζουσι, καὶ ἐκτελοῦσιν ὅλας τὰς ἀπαιτούμενας κινήσεις τῶν ὀργάνων πρὸς θήλασιν, μολονότι τόσον δυσκόλους εἰς τὴν ἐξήγησιν.

Τῶν ἐντόμων αἱ κάμποι, αἱ ὁποῖαι τρώγουν φύλλα συκαμηνέας, ἡ μὲν μεταξοκάμπη, ἄλλων δὲ φυτῶν αἱ ἄλλαι κάμποι, μεταμορφωθεῖσαι, εὐθὺς εὐρίσκουσι τὴν νέαν καὶ διάφορον παντάπασιν τροφήν των, μολονότι ποτὲ δὲν τὴν ἐγέυθησαν, οὔτε οἱ γονεῖς των ζοῦν νὰ τὰς διδάξωσιν. Αἱ ψυχαὶ (πεταλοῦδες) γεννώμεναι ἀπὸ κάμπας, ἐξεύρουσι νὰ μεταχειρίζωνται ἄριστα τὴν προβοσκίδα των, καὶ οἱ αὐτῆς νὰ ροφῶσι τὸ νέκταρ τῶν ἀνθέων, τὸ ὁποῖον ἡ φύσις διώρισε τροφήν εἰς τὴν νύαν των κατὰστασιν. Αἱ μέλισσαι ἐξερχόμεναι ἀδίδακτοι τῆς κυψέ-

λης, πίπτουσιν εὐθὺς εἰς τὰ ἄνθη, ἀπὸ τὰ θηλυκὰ μόρια τῶν ὁποίων (Pistils) ἀπορροφῶσι τὸ μέλι, καὶ ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ (étamines) συνάγουσι τὸ κηρίον καὶ ἐπανερχόμεναι εἰς τὴν κυψέλην πλάττουσι τὰς κηρίθρας γεωμετρικῶς, αὐτοδίδακτοι.

Τῶν σαρκοφάγων ζώων οἱ σκύμνοι δὲν δοκιμάζουν διάφορα φυτὰ, ὅποια εἶναι εἰς τὴν γεῦσιν, καὶ ἔπειτα διάφορα ζῶα· ἀλλ' αὐτοδίδακτα ἅμα φανῇ ἐμπρὸς ἡ ἄγρια των, ὁρμῶσιν εὐθὺς καὶ τὴν σπαράττουσιν. Ἡ μικρὰ αἴλουρος ἅμα ἰδὼν τὸν ποντικὸν, ὁρμᾷ καὶ πᾶραυτὰ τὸν ἀρπάζει.

Τὰ ὀρνίθια μόλις ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ ὦν καὶ τρέχουν μετὰ σπουδῆς πρὸς τοὺς κόκκους, οἵτινες χρησιμεύουν καὶ ὡς τροφὴ των· τοὺς γνωρίζουν δὲ καὶ ἀρπάζουν ἀσφαλῶς, ὅπως αἱ ῥίζαι τῶν φυτῶν ἐντὸς τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος εὐρίσκουν τὴν ἀρμοδίαν τροφήν των· ἡ ὅσον ἐπιτυχῶς τὰ χυλοφόρα ἀγγεῖα ἐκλέγουν τὰ μόρια τοῦ χυλοῦ ἀπὸ τὴν χωνευθεῖσαν ὕλην τῶν ἐντέρων, καὶ ὅπως ἕκαστον ὄργανον τοῦ σώματος ἀρπάζει ἀπὸ τὸ αἷμα τὰ ἀρμόδια μέρη εἰς θρέψιν των.

Βιομηχανία. Ἡ μυρμηκολέαινα ἔχει ἕξ φαι-
 ᾶς πτέρυγας, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου ἀποθέτει τὰ ὠ-
 ᾶ της μέσα εἰς τὴν ἄμμον καὶ ἀποθνήσκει ἔπειτα· τὸ
 προσεχὲς ἔαρ ἐκθάλλει ἡ ἡλιακὴ θερμότης τὰ ὠὰ καὶ
 ἐξέρχεται ἀπὸ καθέν τούτων ἕντομον ἄπτερον, ὁ μυρ-
 μηκολέων, μὲ μακρὰς σιαγόνας, πόδας ἕξ, κοιλίαν ὀγκώ-
 δη. Ὁ ὁποῖος εὐθὺς μετὰ τὴν γέννησιν, χωρὶς νὰ ἴ-
 δῃ γονεῖς ἢ διδασκάλους, σκάπτει ὀπισθοδρομῶν ἐπὶ
 τῆς ἄμμου χωνίου δύο περίπου δακτύλων τὴν διάμετρον,
 καὶ ῥίπτων ἔξω τὴν ἄμμον βαθύνει αὐτὸ ἱκανῶς, κρύ-
 πτεται τελευταῖον εἰς τὸ βάθος τοῦ χωνίου, ἀφίνων μό-
 νον ὀλίγον τῆς κεφαλῆς ἔξωθεν, καὶ ἐνεδρεύει· μόλις
 διαβαίνων ἀπροφύλακτος μύρμηξ, γλιστρᾷ εἰς τοῦ χω-
 νίου τὰ χεῖλη, καὶ ὁ μυρμηκολέων τινάσσει ἐκ
 τοῦ βάθους ἄμμον πολλήν, μὲ τὴν ὁποίαν τὸν σκοτίζει
 καὶ κρημνίζει κάτω, τὸν δαγκάνει μὲ τὰς χηλὰς του,

τὸν πιπιλίζει καὶ ῥίπτει τὰ λείψανα μακρὰν διὰ νὰ μὴ φαίνωνται, τί ἔκαμεν. Ἐπισκευάζει τὸ χωνίον ἔπειτα καὶ κρυπτόμενος ἔξακολουθεῖ τὸ ληστρικὸν ἐπιτήδευμα τοῦτο εἰς δύο ἔτη. Ἦ δὲ τούτου ἀποκτῶσιν ἐν καιρῷ ἕξ πτέρυγας, καὶ γεννῶντα εἰς τὴν ἄμμον τὰ ὡὰ ἀποθνήσκουσιν ὡς ἡ μήτηρ των. Πέριξ τῆς Σμύρνης δύναται νὰ ἴδῃ τις πολλοὺς μυρμηκολέοντας εἰς τὰ χωνία των.

Ἐπεται Συνέχεια,

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΠΕΡΙ ΧΡΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΛΟΥΤΡΩΝ.

Ἀγαπῶν κατὰ χρέος τὴν πατρίδα μου, ἀφιερώνω εἰς αὐτὴν τοὺς μικροὺς μου τούτους στοχασμοὺς περὶ χρήσεως τῶν Λουτρῶν, ἀποτέλεσμα πολλῶν χρόνων παρατηρήσεων εἰς τὰ διάφορα καταστήματα τὰ ὅποια ἐπεσκέφθην εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν, ὡς καὶ τῆς ἰδίας μου πείρας εἰς τὴν Συρίαν καὶ Αἴγυπτον. Προσφέρω δὲ αὐτοὺς εἰς τὸ Δημόσιον, πεποιθὼς ὅτι θέλω δυναθῆν νὰ ἀφαιρέσω διαφόρους καταχρήσεις ὡς πρὸς τὴν εἰδικὴν αὐτῶν χρῆσιν, καὶ νὰ λυτρώσω ἴσως κἀνὲν θῦμα τὸ ὅποion συχνάκις συμβαίνει, διότι ἡ παράβλεψις διαφορῶν ὑγιεινῶν ἀρχῶν ἢ ἡ κακὴ αὐτῶν χρῆσις, καταστένει ἐπιβλαβῆ τὰ ἀποτελέσματα ὁποιοῦδήποτε θεραπευτικοῦ μέσου, τὸ ὅποion ἕξ ἐναντίας τακτοποιούμενον δύναται νὰ ἐπιφέρῃ πλεῖστα καλὰ, καὶ ἴσως μάλιστα καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις εἶναι τὸ μόνον διὰ νὰ δώσῃ τὴν ἄμεσον ἰατρείαν. Μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, οἵτινες μεταχειρίζονται τὰ λουτρά, ὄχι μόνον διὰ ὑγιεινὸν καὶ θεραπευτικὸν σκοπὸν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διὰ πολυτέλειαν καὶ θρησκευτικὸν ἔθιμον, καθείς, χωρὶς διάκρισιν ἡλικίας, γένους, καὶ φυσικῆς γράσεως, οἶδεταί ἀδιαφόρως εἰς τὰ λουτρά, εἴτε ψυχρὰ εἴτε θερμὰ κατὰ τοὺς καιροὺς τοῦ ἔτους, ἕξ οὗ καὶ αἱ βλάβαι εἶναι